

Nové investície znamenajú aj nové možnosti pre rast ekonomiky štátu. Čo je podstatné z pohľadu zákonov, ktoré schvaľuje NR SR, pre úspešné investovanie?

Každý vládny zákon, ktorý sa schvaľuje v NRSR, prechádza v procese schvaľovania aj pripomienkovaním. V tejto fáze sa k daným návrhom zákonov vyjadrujú rôzne asociácie alebo združenia, ktoré zastupujú záujmy svojich členov. Takto získavame názory z praxe a prípadné návrhy na zlepšenie zákonov od ľudí, ktorí v danom odvetví podnikajú. Samozrejme, každý háji svoje, preto je dôležité nájsť rovnováhu tak, aby prijaté zákony nesažili podnikanie a neprinesli nezmyselné povinnosti, ktoré by odradili investorov. Vládna koalícia už na začiatku svojho funkčného obdobia prijala rôzne opatrenia, aby zlepšila podmienky hlavne pre malých a stredných podnikateľov. Napríklad zvýšenie paušálnych výdavkov pre živnostníkov na úroveň 60 %, pričom sa zvýšila maximálna nominálna hodnota na úroveň 20 000,-€. Zníženie sadzby dane z príjmu právnických osôb na úroveň 21 %, pričom každý rok sa táto sadzba bude prehodnocovať. Zrušenie daňovej licencie je tiež opatrením, ktoré zlepšuje podnikateľské prostredie. Všetky tieto návrhy sme konzultovali aj s odbornou verejnosťou.

Môže byť problém regionálnych disparít prekážkou pre ďalší rast ekonomiky?

Slovensko je charakteristické tým, že sú tu veľké rozdiely medzi regiónmi. Samozrejme, vysoké regionálne rozdiely majú negatívny vplyv na rast ekonomiky. Ale každá krajina má rozdiely medzi svojimi regiónmi, dôležité je, aby tie rozdiely boli čo najmenšie. Slovensko je krásna a veľmi rozmanitá krajina. Každý región je niečím špecifický a výnimočný, čo by sme mali využiť v jeho prospech. Sú oblasti, kde sú podmienky na priemysel. Naopak sú oblasti, kde sú vhodné podmienky pre poľnohospodárstvo a agroturistiku. Máme hory, ktoré ponúkajú celoročné využitie pre cestovný ruch. To už nehovorím o množstve geotermálnych prameňov, ktoré sa dajú využiť či už na relax alebo liečbu. Preto je potrebné posudzovať každý región osobitne a rozvíjať tie činnosti, ktoré budú prínosom. Aj tie okresy, ktoré majú vyššiu mieru nezamestnanosti, majú čo ponúknuť. Myslím si, že rozvoj cestovného ruchu v týchto oblastiach by výrazne pomohlo k zníženiu rozdielov medzi regiónmi. Bude potrebné posilniť rozvoj tých produktov cestovného ruchu, ktoré majú vysokú pridanú hodnotu, a prinášajú

vyššiu efektívnosť vynaložených nákladov. Ide najmä o voľnočasové aktivity, ako je vidiecka turistika, zimný a zážitkový cestovný ruch. Väčší dôraz treba klást aj na podporu rozvoja kúpeľníctva.

Aká pozornosť štátu by mohla odstrániť regionálne rozdiely v oblasti zamestnanosti?

Táto otázka je na samostatný rozhovor. Existuje niekoľko nástrojov, ktoré štát má k dispozícii, aby podporil zamestnanosť v daných regiónoch. V programovom vyhlásení vlády je presne zadefinovaná politika na odstraňovanie rozdielov medzi regiónmi. Znižovanie rozdielov je priesečníkom rôznych sektorových politík. Začína to výstavbou kvalitnej infraštruktúry, aby sme zlepšili dostupnosť regiónov pre investorov alebo turistov. Je schválený akčný plán pre najmenej rozvinuté okresy. Na základe uvedeného programu je zadefinovaná pomoc pre najmenej rozvinuté okresy – Lučenec, Poltár, Revúca, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš, Sabinov, Svidník, Vranov nad Topľou, Rožňava, Sobrance a Trebišov. Je možnosť rozšíriť tento program aj na ďalšie okresy, ktoré takúto pomoc potrebujú. Taktiež presadzovanie politiky rozvoja vidieka, bude znamenať zvýšenie ekonomického potenciálu vidieckych regiónov. Napríklad – cieľná podpora rozvoja malých, rodinných a stredne veľkých podnikov najmä z oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva, lesníctva a cestovného ruchu.

Daňové úniky a korupcia majú nepochybne dosť značný vplyv na rast ekonomiky štátu. Aké sú možnosti pre obmedzenie ich negatívneho vplyvu, alebo lepšie, odstránenie ich negatívnych následkov?

Vláda vo svojom programovom vyhlásení jasne zadefinovala, ako chce bojovať proti daňovým únikom. Aké opatrenia sa budú prijímať, aby výnos z daní bol čo najvyšší, bez toho aby sme museli meniť sadzby dane. Ako člen Výboru pre financie a rozpočet som absolvoval niekoľko stretnutí s predstaviteľmi Finančnej správy, kde sme diskutovali o zlepšení výberu daní a aké nástroje treba zakomponovať do našej legislatívy. V tejto oblasti sa urobilo veľa, dôkazom čoho je rastúci výber daní. Aj v roku 2017 sa budú prijímať ďalšie opatrenia na boj proti daňovým únikom. Ale tak, ako sa sprísňuje legislatíva, naopak daňoví podvodníci sa stále snažia hľadať nové možnosti, ako zákony obchádzať. Je to nekonečný boj, kde je potrebné stále prichádzať s novými opatreniami, aby bol výber daní čo najvyšší. Ak sa nám to

podarí, vtedy bude možné uvažovať o znížení niektorých daňových sadzieb. Čo znova pridá Slovensku na atraktivitu.

Korupcia je závažný spoločenský, ale i ekonomický problém, ktorý ovplyvňuje aj podnikateľské prostredie. V nadväznosti na schválený Strategický plán boja proti korupcii je ambíciou pokračovať v koordinovanom koncepčnom riešení a plnení preventívnych opatrení za účelom zníženia úrovne korupcie a zvýšenia transparentnosti v celej spoločnosti. Je ambíciou posilniť vnútroštátnu protikorupčnú politiku. Nedávno bol v NR SR prijatý tzv. protischránkový zákon. Ním sa nad rámec medzinárodnoprávných záväzkov v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí upravujú požiadavky na subjekty, s ktorými vstupuje štát, resp. subjekty verejného práva do obchodného vzťahu.

Dotkneme sa aj finančnej gramotnosti, ktorá ovplyvňuje ekonomiku štátu. Venujeme sa jej dostatočne?

Vo všeobecnosti sa dá povedať, že Slováci majú pomerne zlý prístup k vedeniu vlastného a rodinného rozpočtu. V minulosti sa mi dostal do rúk prieskum, kde veľkému množstvu opýtaných chýbala finančná rezerva, ktorá je základom pre dennodennú finančnú istotu. Nehovoriac o financiách na strednodobé ciele, ako je bývanie a podobne. Prieskum poukázal aj na ďalšie nepríjemné fakty o finančnom správaní Slovákov. Ľudia dlhodobé ciele neplánujú takmer vôbec. Málo z nich sa zaoberá napríklad otázkou životného štandardu na dôchodku. Akoby všetci očakávali, že sa o nich postará štát. A práve toto je veľmi zarážajúce, čo môže negatívne ovplyvniť ekonomiku štátu a zbytočne zvýšiť jeho výdavky v budúcnosti. Zdá sa mi, ako by väčšina ľudí pozabudla na pointu z rozprávky *O troch grošoch*. Z finančnej negramotnosti vyplývajú finančné ťažkosti domácností. Ak nemám prehľad o peniazoch, nemôžem ich mať pod kontrolou. Preto sa rodinám stáva, že z výplaty „nevyjdú“ a musia si požičať od príbuzných alebo siahnuť po úverových produktoch. V lepšom prípade bankových, v horších prípadoch po nebankových pôžičkách, pri ktorých výrazne preplácajú. A dostávajú sa do začarovaného kruhu. Preto je dôležité začať už pri deťoch a finančnej gramotnosti sa venovať na základnej a strednej škole. Je potrebné prispôbiť učebné osnovy v tejto oblasti súčasným trendom.

Impulzy pre rast ekonomiky štátu

Hospodárstvo Slovenska sa podľa vyjadrenia odborníkov a posledných poskytnutých informácií zlepšuje. Cieľom štátu je vyrovnané hospodárstvo. Deficit krajiny by sa mal každý rok znižovať. Konkrétnejšie informácie ponúka podpredseda Výboru NR SR pre financie a rozpočet Eugen JURZYCA pre Parlamentný kuriér v rozhovore s redaktorkou Annou Komovou.

Čo sa predpokladá, že bude hlavným impulzom pre nárast ekonomiky štátu v ďalšom období?

Krátkodobo to bude dobrá hospodárska situá-

cia u našich obchodných partnerov, čerpanie eurofondov, príchod investorov, rast miezd. Dlhodobo, čo považujem za dôležitejšie, by to mala byť vyššia efektívnosť výdavkov verejnej správy,

nižšia byrokracia, lepšia vymožitelnosť práva, nižšie daňovo-odvodové zataženie, vyššia daňová autonómia samospráv, lepšie vzdelanie (nemám na mysli tituly, ale napríklad čitateľskú, me-



diálnu či finančnú gramotnosť), lepšie zdravie (nemám na mysli počet receptov či počet návštev u lekára, ale roky kvalitnejšieho života či nižšiu odvrátielnú úmrtnosť). Rozdelenie impulzov rastu z hľadiska krátkodobého a dlhodobého považujem za veľmi dôležité. Krátkodobu sa oplatí napríklad zadlžiť Slovensko a zvýšiť tak jeho hospodársky rast. Dlhodobu však taká politika vedie k veľmi zlým výsledkom z hľadiska ekonomiky aj celej spoločnosti.

V čom vidíte riziká pre ďalší vývoj, zasiahne do súčasného stavu aj stále aktuálny problém medzi Ruskom a Ukrajinou, prípadne ďalšie vonkajšie vplyvy?

Riziká sa takzvané materializujú pomerne pravidelne. Teda nejaká kríza iste príde. Externé riziká, ako napríklad vzťah Ruska a Ukrajiny, vlna migrácie, problémy zahraničných bánk, vlna obchodného izolacionizmu či vyššie ceny ropy, Slovensko svojimi krokmi dramaticky neovplyvní. To, čo máme vo vlastných rukách, je dosiahnuť nízky verejný dlh, ako najistejšiu prípravu na krízu.

Napriek pozitívnemu vývoju ekonomiky sa stále pripomína, že časy sú neisté. Z čoho treba vychádzať pri prognózovaní vývoja?

Svet sa mení oveľa rýchlejšie než v minulosti. Aj teraz ale platí, že kto chce vidieť budúcnosť, musí sa pozrieť do minulosti. Takže analýzy dnešných trendov a ich príčin na základe kvalitných faktov sú podľa mňa najlepšou odpoveďou aj v dnešnom, takmer postfaktualistickom období. Kvalitné analýzy najmä tvrdých dát opisujúce spoločenské problémy určite časom zväfaziata nad dnešným boomom falošných a nekonzistentných odkazov šíriacich sa na sociálnych sieťach. Istý čas to však bude trvať. Konečný čas. Presne tak, ako sa donekonečna nebude šíriť informácia, že cukrovka neexistuje. Tiež si myslím, že prognózovanie by malo byť v dnešných časoch pokornejšie. Po stáročiach, keď v stredoveku ekonomika Európy nerástla vôbec, prišlo obdobie historicky bezprecedentných ekonomických rastov, a teda aj spoločenských zmien. Je objektívne ťažšie prichádzať sa prognózami, víziami či stratégiami vo svete, ktorý sa mení a bude meniť rýchlo a takmer vo všetkom, než to bolo v dlhodobu stabilnej spoločnosti.

Aká je situácia vo výbere daní, aký vplyv na ich výber majú práve daňové zákony? Treba niečo meniť, novelizovať?

Výber DPH je od roku 2012 čoraz efektívnejší. Stále ale ešte nie taký efektívny, ako bol v najlepších časoch. Znamená to, že máme ešte rezervy, ktoré sa dajú rátať v stovkách miliónov, ba v miliardách eur. Platí pritom, že verejné statky musia financovať tí, ktorí dane platia a to aj za tých, ktorí sa plateniu vyhýbajú. Má to negatívny vplyv nielen na to, koľko peňazí máme na školstvo či zdravotníctvo, ale pôsobí to diskriminačne voči poctivým platcom daní, čo znižuje efektívnosť celej ekonomiky. Nehovoriac o morálke. Jedným zo zdrojov vyššej efektívnosti vo výbere daní je posun smerom k vyššej transparentnosti. Ďalším je medzinárodná spolupráca, lepšie rizikové analýzy (zjednodušene, identifikácia neplatičov cez počítačovú analýzu dát), prenesenie ťažiska daňového zaťaženia od daní zatažujúcich aktivitu k daniam majetkovým, zvýšenie daňovej autonómie samospráv, no a napokon zníženie samotného daňovo-odvodového zaťaženia.

Príjmy a výdavky štátu by sa mali postupne – z roka na rok – vyrovnávať a deficit krajiny znižovať, môžu byť vyhliadky do roka 2020 optimistické?

Môžu. V takzvanom scenári NPC, teda ak by vláda žiadaným spôsobom nezasahovala, by sme mali takmer vyrovnaný rozpočet už v roku 2017. Treba však povedať aj to, že vláda už dlhšie odslúva plnenie sľubu vyrovnaného rozpočtu. Kládne teda vyšší dôraz na politicky atraktívnejšie zvyšovanie výdavkov, než na menej príjemnú, hoci veľmi potrebnú konsolidáciu. Osobne by som bol naozaj optimistický, ak by som videl na obzore výšku hrubého verejného dlhu na úrovni 40 percent HDP. To nevidím. Napriek tomu, že už dlhšie zažívame veľmi dobré roky. Väčšina stredného prúdu ekonómov hovorí, že v zlých časoch sa môže vláda zadlžovať a v dobrých musí dlh splatiť. Najčastejšie však vidím, že vlády si zoberú k srdcu len tú prvú polovicu odporúčania ekonómov. Pri znižovaní verejného dlhu už veľmi aktívne nie sú. To platí aj v súčasnom období, keď sa vláda aj tak kozmetického zníženia verejného dlhu udiala pomocou takzvaných jednorazových opatrení. Teda napríklad čerpaním zdrojov z druhého piliera.

Je situácia v oblasti zvyšovania príjmov verejných financií priaznivá?

Podľa toho, čo považujeme za priaznivú situáciu. Ak chce Slovensko ekonomicky dobiehať Západ, nemôže mať vysoké daňovo-odvodové zaťaženie. Práve to nám však výrazne stúpa. Z 27. miesta v EÚ v roku 2006 sme sa posunuli na 16. a tento trend sa zrejme nezastaví. Treba tiež pripomenúť, že vzhľadom na štruktúru nášho HDP by sme zatažovali, a teda spomaľovali ekonomické aktivity pri rovnakom výbere daní a odvodov viac, než je to napríklad v Nemecku. Kľúčovým slovným spojením v súvislosti s príjmom verejných financií by malo byť zvyšovanie efektívnosti verejných výdavkov. Hodnota za peniaze.

Áké zmeny sa očakávajú v oblasti daní z dividend a prečo? Čo to prinesie pre hospodárstvo štátu?

Dane z dividend predstavujú jeden zo zdrojov zvyšovania daňovo-odvodového zaťaženia. Výraznia účinky jeho rastu na ekonomiku opísané v predchádzajúcej odpovedi. Ak vláda využije všetky možné dane, ktoré sa využívajú v zahraničí, zvýši riziko, že sa na Slovensku nebude oplácať investovať. Zahraničným ani domácim investorom.

Áké sú prognózy vývoja na nasledujúce obdobie v oblasti daňových a odvodových príjmov verejnej správy, ktoré ovplyvnia ekonomiku štátu?

Počet legislatívnych zmien, ktoré sa týkajú daní a odvodov, v ostatnom období výrazne narástol. Dokonca na úroveň dramaticky prevyšujúcu čísla z obdobia najvýznamnejších ekonomických reforiem v rokoch 2004 a 2005. Niektoré zákony sú prijímané v NR SR súčasne so schvalovaním rozpočtu, niektoré dokonca neskôr. V takej situácii je ťažké odhadnúť, ako sa bude meniť podiel príjmov verejných financií na HDP. Môžeme však konštatovať, že veľký počet často vopred neprediskutovaných zmien má negatívny vplyv na podnikateľské prostredie. Očakávam, že v tomto bude musieť nastať zlepšenie.

Dá sa povedať, že trhová ekonomika zmenila a mení Slovensko?

Zmenila a mení celý svet. Ukazuje sa, že krajiny, ktoré ju neakceptovali, zablokovali svoju industrializáciu, medzinárodný obchod a spomalili svoj hospodársky rast na dlhé obdobie. Dnes majú výrazne nižšiu životnú úroveň, pomalší rast a mnohé spoločenské neekonomické problémy. Štatistiky pritom nepotvrdzujú, že v trhových krajinách s demokratickým systémom by bola vyššia nerovnosť než v diktatúrach. Aj Slovensko rástlo a rastie v porovnaní so zvyškom Európy oveľa rýchlejšie v dôsledku implementácie princípov trhovej ekonomiky. Neplatí to však pre každého jednotlivca, pre každú obec, dokonca ani pre každý región. Je určite výzvovou pre súčasnú generáciu, aby sa to zmenilo. Zásadná je v tomto smere otázka, do akej miery sa má vláda pokúšať dotáciami napríklad priamo vytvárať pracovné miesta a do akej miery je lepšie ľuďom a regiónom viac rozviazať ruky. Iná otázka je, či trhová ekonomika urobila Slovensko šťastnejším. Skôr by som povedal, že jej úlohou bolo zlepšiť ekonomickú situáciu. To sa jej v priemere podarilo. Spokojnosť a šťastie sú však fenomény, ktoré síce s rastom HDP súvisia, ale pre ich vzťah neplatí priama úmera.